EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli 6. 9. 2012
COM(2012) 489 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Výročná správa o politike humanitárnej pomoci a politike civilnej ochrany Európskej únie a o ich vykonávaní v roku 2011

{SWD(2012) 254 final}

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Výročná správa o politike humanitárnej pomoci a politike civilnej ochrany Európskej únie a o ich vykonávaní v roku 2011

1. ÚVOD

Pri vypuknutí katastrofy je potrebná pomoc, a to najmä rýchla pomoc. Pomáhať najzraniteľnejším skupinám obyvateľstva na svete v krízových situáciách je pre medzinárodné spoločenstvo morálnym imperatívom a môže rozhodovať o živote a smrti. Odpoveďou na tento imperatív je skutočnosť, že Európska únia a jej 27 členských štátov sú hlavnými svetovými humanitárnymi darcami poskytujúcimi približne polovicu celkových finančných prostriedkov na núdzovú pomoc obetiam prírodných katastrof a katastrof spôsobených ľudskou činnosťou. EÚ presadzuje tiež rešpektovanie a dodržiavanie medzinárodného humanitárneho práva.

Táto výročná správa sa zameriava na humanitárnu pomoc a civilnú ochranu Európskej komisie v roku 2011. Cieľom týchto opatrení je zachrániť a zachovať životy kdekoľvek sú ľudia v núdzi, zabrániť ľudskému utrpeniu a zmierniť ho, za súčasného zachovania integrity a dôstojnosti obyvateľstva postihnutého prírodnými katastrofami alebo katastrofami spôsobenými ľudskou činnosťou.

Úrad Európskej komisie pre humanitárnu pomoc (ďalej len „ECHO“) bol vytvorený v roku 1992 ako vyjadrenie európskej solidarity s ľuďmi v núdzi na celom svete. V roku 2004 sa stal Generálnym riaditeľstvom Európskej komisie pre humanitárnu pomoc, do ktorého bola v roku 2010 začlenená civilná ochrana, s cieľom poskytovať lepšiu koordináciu a reakciu na katastrofy v EÚ a mimo nej. Komisia od vzniku Generálneho riaditeľstva ECHO prostredníctvom neho rozdelila približne 14 mld. EUR z rozpočtu EÚ obetiam konfliktov a katastrof vo viac ako 140 krajinách po celom svete. V posledných piatich rokoch sa ročne poskytovala v priemere 1 mld. EUR, čím sa pomohlo 150 miliónom ľuďom z najzraniteľnejších skupín obyvateľstva na svete postihnutých prírodnými katastrofami alebo krízami spôsobených ľudskou činnosťou.

Humanitárna pomoc je jedným z dvoch hlavných nástrojov, ktoré má Európska únia (ďalej len „EÚ“) k dispozícii na poskytovanie núdzovej pomoci ľuďom mimo EÚ, ktorí čelia bezprostredným dôsledkom katastrof.

Humanitárna pomoc EÚ vychádza zo zásad **humanity**, **neutrality**, **nestrannosti** a **nezávislosti**. Každé rozhodnutie Komisie musí byť v súlade s týmito štyrmi zásadami, ktoré tvoria podstatu Európskeho konsenzu o humanitárnej pomoci. Humanitárna pomoc EÚ sa rozdeľuje bez ohľadu na politické programy a bez výnimky sa snaží pomôcť ľuďom v najväčšej núdzi, bez ohľadu na ich národnosť, vierovyznanie, pohlavie, etnický pôvod alebo politické presvedčenie. Tento záväzok k zásadovej humanitárnej pomoci je teraz už zakotvený aj v Lisabonskej zmluve (článok 214 Zmluvy o fungovaní Európskej únie).

Druhým hlavným nástrojom je **civilná ochrana**. Tridsaťdva krajín vrátane všetkých členských štátov EÚ sa zúčastňuje na mechanizme v oblasti civilnej ochrany, z ktorého sa na požiadanie krajiny postihnutej katastrofou poskytujú také prostriedky, ako sú pátracie a záchranné tímy a zariadenie. Tento mechanizmus riadi monitorovacie a informačné centrum (MIC) na GR ECHO.

Menovanie Krištalíny Georgievovej za prvú európsku komisárku pre medzinárodnú spoluprácu, humanitárnu pomoc a krízové opatrenia v roku 2010 spojilo tieto nástroje a posilnilo súdržnosť operácií reakcie na katastrofy EÚ.

Politika Európskej únie v oblasti humanitárnej pomoci a civilnej ochrany preukazuje záväzok podporovať tých, ktorí potrebujú pomoc v čase, keď sú najzraniteľnejší, a to v Únii, ako aj mimo jej územia. Takáto pomoc prispieva k splneniu jedného zo strategických cieľov vonkajších činností EÚ ustanovených v článku 21 Zmluvy o Európskej únii.

Zároveň táto pomoc získava širokú podporu medzi európskou verejnosťou: v nedávnom prieskume Eurobarometer sa ukázalo, že verejná podpora humanitárnej pomoci a civilnej ochrany EÚ v posledných rokoch vzrástla, a to i napriek hospodárskej kríze.

- Deväť z desiatich občanov (88 %) verí, že je dôležité, aby Európska únia pokračovala vo financovaní humanitárnej pomoci. Predstavuje to nárast o deväť percentuálnych bodov od posledného takéhoto prieskumu uskutočneného v roku 2010. Takmer rovnaký počet ľudí, 84 %, podporuje zachovanie humanitárnej pomoci.
- Rovnako aj úloha Komisie, ktorú zohráva pri koordinácii humanitárnej pomoci EÚ sa teší stálej dôvere – 71 %, čo je nárast o 13 percentuálnych bodov v porovnaní s rokom 2010. Veľká väčšina respondentov (88 %) takisto podporuje iniciatívy zamerané na zapojenie mladých ľudí do humanitárnych operácií EÚ v rámci Európskeho dobrovoľníckeho zboru pre humanitárnu pomoc.
- Pokiaľ ide o civilnú ochranu, 82 % opýtaných súhlasí s tvrdením, že koordinované opatrenia EÚ na riešenie katastrof sú účinnejšie ako opatrenia jednotlivých krajín.
- Prieskum o civilnej ochrane odhalil obavy týkajúce sa možnosti katastrof v EÚ. 75 % respondentov uviedlo, že sa obávajú katastrof spôsobených ľudskou činnosťou, akými sú ropné a jadrové havárie. Záplavy a zemetrasenia boli uvádzané ako druhé najčastejšie (67 %) a 64 % respondentov uviedlo, že sa najviac obávajú teroristických útokov a 59 % sa obáva ozbrojených konfliktov.
- O financovaní humanitárnej pomoci Európskou úniou vie 68 % Európanov. Štyria z desiatich opýtaných (38 %) vedia o koordinácii EÚ v oblasti civilnej ochrany.
- Približne tretina opýtaných si myslí, že sú dobre informovaní o činnosti humanitárnej pomoci EÚ, čo je nárast o 12 % v porovnaní s predchádzajúcim prieskumom. V prieskume o civilnej ochrane uviedlo 19 % respondentov, že sa cítia byť dobre informovaní o činnosti EÚ. V oboch prieskumoch respondenti uviedli ako uprednostňované zdroje informácií televíziu a internet, za ktorými nasleduje tlač a rádio.

2. GLOBÁLNY KONTEXT, V RÁMCI KTORÉHO SA POSKYTUJE POMOC

Globálna úroveň humanitárnych kríz, katastrof a zraniteľnosti počas roka 2011 **vzrástla**. Naďalej pokračuje trend narastajúcich potrieb, ktoré prevyšujú dostupné zdroje. Realizácia humanitárnej pomoci a civilnej ochrany je preto čoraz zložitejšia a ťažšia. Vzhľadom na

výskyt a intenzitu prírodných katastrof dochádza k náhlemu vypuknutiu čoraz väčšieho počtu humanitárnych kríz a najmä obrovských katastrof, ako boli tie, ktoré sa odohrali v oblasti Afrického rohu a v Japonsku.

Podľa štatistík uverejnených Centrom pre výskum príčin vzniku katastrof (Centre for Research on the Epidemiology of Disasters – CRED)[1] a Úradom OSN pre zníženie rizika katastrof (UNISDR)[2] došlo v priebehu roka 2011 k 302 prírodným katastrofám rozličnej veľkosti, pri ktorých bolo na celom svete zabitých 30 000 ľudí a postihnutých ďalších 206 miliónov ľudí. Približne 106 miliónov ľudí bolo postihnutých záplavami a 60 miliónov ľudí zase suchom, zatiaľ čo 1,6 milióna ľudí postihli zemetrasenia. Ázia bola výrazne najviac postihnutou oblasťou – viac ako 45 % katastrof a 89 % celkového počtu obetí bolo zaznamenaných v tomto regióne. Následky katastrof sú rôzne a zničujúce: stratené životy, zničené domovy, úroda a živobytie ľudí.

Aj keď sa tu menujú len niektoré, dosah týchto katastrof priblížil medzinárodné humanitárne spoločenstvo k hraniciam jeho možností. Organizácia Spojených národov musela v roku 2011 vyhlásiť najväčšiu konsolidovanú finančnú zbierku vo svojej histórii (5,7 mld. EUR) pre humanitárne potreby. Nepomer medzi rastúcimi globálnymi humanitárnymi potrebami na jednej strane a čoraz nedostatočnejšími finančnými zdrojmi dostupnými na pokrytie týchto potrieb na strane druhej narastá, predovšetkým v dôsledku hospodárskej a finančnej krízy, ktorá zasiahla mnohé západné darcovské krajiny. Spolu s chronickou zraniteľnosťou v mnohých častiach sveta to má stále priamy dosah na životy miliónov ľudí, ktorí potrebujú pomoc.

Znamená to aj, že darcovia musia na to, aby reagovali na katastrofy účinnejším a efektívnejším spôsobom, zdvojnásobiť svoje úsilie a ešte lepšie využívať obmedzené zdroje. Pre ECHO to znamená, že pri spolupráci s partnermi musí identifikovať oblasti, kde sa dá dosiahnuť zvýšenie efektivity a musí investovať viac do zraniteľných spoločenstiev, aby boli pripravené na katastrofy a odolné voči nim. Zároveň treba plne využívať synergie medzi humanitárnou pomocou a civilnou ochranou. Okrem toho EÚ ako súčasť **celkového medzinárodného humanitárneho systému** zohráva kľúčovú rolu pri povzbudzovaní ostatných krajín a regiónov, aby zintenzívnili svoju účasť na poli humanitárnej pripravenosti a reakcie, s cieľom efektívnejšie mobilizovať rastúce zdroje rýchlo sa rozvíjajúcich krajín na poskytovanie humanitárnych opatrení a reakcií na katastrofy.

Ľudskou činnosťou spôsobené humanitárne katastrofy sú ešte vždy v prevažnej miere zapríčinené vnútornými občianskymi konfliktami, pričom civilné obyvateľstvo je čoraz viac vystavované násiliu a utrpeniu. Tento druh konfliktu sa často vyznačuje porušovaním medzinárodného humanitárneho práva a humanitárnych zásad bojujúcimi stranami, a tým sa obmedzuje humanitárny priestor, teda oblasti, v ktorých sa môže poskytovať humanitárna pomoc neutrálne a nestranne bez akýchkoľvek prekážok. V tejto súvislosti je prístup k ľuďom v núdzi a bezpečnosť i ochrana civilného obyvateľstva a humanitárnych pracovníkov čoraz problematickejšie. Celková situácia a pracovné prostredie sa vo všetkých týchto stránkach zhoršili, najmä v Somálsku, Konžskej demokratickej republike, Afganistane a KĽDR.

Čeliac týmto výzvam si medzinárodné humanitárne spoločenstvo stále viac uvedomuje, že treba vložiť viac úsilia a dôrazu **na pripravenosť a odolnosť zraniteľných spoločenstiev**, aby lepšie zvládali katastrofy, a tým sa znížil ničivý dosah na postihnuté obyvateľstvo a ich živobytie.

---

[1] www.cred.be.

[2] www.unisdr.org.

Dlhodobý vplyv na životy a živobytie v období po veľkých krízach, akými boli zemetrasenie na Haiti a záplavy v Pakistane v roku 2010, je takisto ukážkou toho, že rozhodujúcim je primerane sa venovať dlhodobej obnove a potrebám rozvoja v čo najskoršej fáze humanitárnej reakcie. Šanca znížiť ničivé následky opakujúcich sa katastrof na vyhliadky trvalo udržateľného rozvoja existuje, iba ak humanitárne a rozvojové subjekty budú navzájom spolupracovať. V tomto duchu pokračovala v roku 2011 práca na procese **prepojenia odstraňovania následkov katastrof, obnovy a rozvoja** (LRRD), v rámci ktorej útvary Komisie napríklad spoločne plánovali rozpočty potravinovej bezpečnosti v niektorých regiónoch a úzko spolupracovali s nástrojom stability (krátkodobé opatrenia) na účely rýchleho oživenia. V rámci tohto úsilia sa vypracovala spoločná metodika a jej testovanie, zintenzívnila sa spoločná práca humanitárnych a rozvojových aktérov a vypracovalo sa niekoľko inovatívnych prístupov, pokiaľ ide o praktickú realizáciu na mieste.

3. ČINNOSTI EÚ V OBLASTI HUMANITÁRNEJ POMOCI A CIVILNEJ OCHRANY V ROKU 2011

Prostredníctvom Komisie (ECHO) Európska únia v roku 2011 poskytla významnú humanitárnu pomoc EÚ na základe potrieb a umožnila poskytovanie európskej vecnej pomoci v oblasti civilnej ochrany v celkovej výške 1 154 mil. EUR, ktorá sa skladala z:

- humanitárnej pomoci pre približne 117 miliónov ľudí[3] v 91 krajín mimo EÚ, čo predstavuje priemerné náklady 10 EUR na prijímateľa pomoci a
- rýchlej reakcie na 18 žiadostí o pomoc z mechanizmu v oblasti civilnej ochrany v rámci EÚ a mimo nej.

Pôvodný rozpočet humanitárnej pomoci vo výške 853 mil. EUR bol pri viacerých príležitostiach zvýšený, aby sa mohlo reagovať na nové krízy a prírodné katastrofy, ku ktorým počas roka došlo, napr. vnútorný konflikt v Líbyi, povolebná kríza na Pobreží slonoviny, hladomor spôsobený suchom a umocnený konfliktom v oblasti Afrického rohu, konflikt v Sudáne po získaní nezávislosti Južného Sudánu a záplavy v Pakistane. S cieľom uspokojiť tieto dodatočné potreby sa prevodmi finančných prostriedkov z rezervy EÚ na núdzovú pomoc ďalej zmobilizovali financie využitím 10. Európskeho rozvojového fondu rezervovaného na humanitárnu pomoc v afrických, karibských a tichomorských krajinách, prostredníctvom príspevkov EZVO[4] a prevodmi z iných rozpočtových riadkov v rámci okruhu Vonkajšia pomoc rozpočtu EÚ (okruh 4).

Z celkových finančných prostriedkov EÚ, ktoré boli v roku 2011 poskytnuté, sa približne 42 % pridelilo na pretrvávajúce krízy, 38 % bolo potrebných na reakciu na prírodné katastrofy a 20 % sa použilo na *ad hoc* krízy a intervencie.

Prírodné katastrofy aj v roku 2011 naďalej spôsobovali ľudské utrpenie a závažné škody na celom svete. Pri riešení tohto typu katastrof sa Komisia riadi dvojstupňovou stratégiou, ktorá spočíva v:

- <u>rýchlej reakcii</u>, a to poskytnutím humanitárnej pomoci a umožnením pomoci v oblasti civilnej ochrany a jej koordináciou, ktorú po aktivácii mechanizmu poskytujú členské štáty EÚ a krajiny dobrovoľne sa zúčastňujúce na mechanizme civilnej ochrany iným štátom (EÚ alebo tretím krajinám) a v

[3] Z toho 105 mil. ľuďom bola poskytnutá humanitárna a potravinová pomoc a 12 mil. ľuďom sa pomohlo prostredníctvom činností zameraných na pripravenosť na katastrofy.

[4] Európske združenie voľného obchodu.

- pripravenosti na katastrofy, a to určením zemepisných oblastí a skupín obyvateľstva, ktoré sú najzraniteľnejšie v prípade prírodných katastrof a pre ktoré sa vytvárajú osobitné programy pripravenosti na katastrofy.

V roku 2011 Komisia poskytla humanitárnu pomoc na vyrovnanie sa s dôsledkami týchto katastrof:

- trojnásobná katastrofa v Japonsku (zemetrasenie, cunami a jadrový výbuch),
- suchá v západnej Afrike (Burkina, Mauritánia, Mali, Niger, Čad), v oblasti Afrického rohu (Džibutsko, Etiópia, Keňa, Somálsko) a v Strednej a Južnej Amerike (Paraguaj, Bolívia, Honduras, El Salvador a Guatemala),
- záplavy v Pakistane, Bangladéši, Indii, na Srí Lanke a v Peru,
- cyklóny, hurikány a tropické búrky v juhovýchodnej Ázii (Kambodža, Laoská ľudovodemokratická republika, Filipíny, Thajsko, Vietnam), v Strednej Amerike (El Salvador, Guatemala, Honduras, Nikaragua) a v Karibiku (Svätá Lucia),
- epidémie v Kamerune.

3.1. Zásahy humanitárnej pomoci

V roku 2011 došlo k veľkej humanitárnej kríze v oblasti **Afrického rohu**. Kombinácia vysokých cien potravín, neúrodných období dažďov, nárastu vo vysídľovaní skupín obyvateľstva (hlavne v dôsledku pretrvávajúceho násilného konfliktu v Somálsku) a obmedzeného humanitárneho prístupu viedla k prudkému zhoršeniu v oblasti potravinovej bezpečnosti a výživovej situácie zraniteľných skupín obyvateľstva. Situáciu ďalej zhoršila všeobecne prevládajúca chudoba a znížená schopnosť vyrovnať sa s následkami krízy. V druhej polovici roka 2011 bolo touto krízou postihnutých viac ako 13 miliónov ľudí. Komisia zareagovala mobilizovaním viac ako 181 mil. EUR na pomoc najzraniteľnejším skupinám obyvateľstva v danom regióne.

Okrem reakcie na katastrofy sa Komisia snaží aj zlepšiť prevenciu katastrof a pripravenosť na ne, či už v rámci EÚ alebo aj mimo nej, obzvlášť v regiónoch, v ktorých často dochádza k prírodným katastrofám. Hlavným zameraním finančných prostriedkov v roku 2011 bolo **znižovanie rizika katastrof** a prispôsobenie sa **zmenám klímy**. ECHO začalo s činnosťou nových programov DIPECHO v južnej Ázii, Južnej Amerike, Tichomorí a Karibiku a začlenilo znižovanie rizika do globálnych operácií pomoci.

Pokiaľ ide o „**krízy spôsobené ľudskou činnosťou**“, politické protesty v **Líbyi** prerástli do občianskej vojny, a to si v konečnom dôsledku vyžiadalo leteckú vojenskú akciu vedenú organizáciou NATO s cieľom ochrániť civilné obyvateľstvo. Konflikt v Líbyi vyústil do vážnej utečeneckej krízy na hraniciach s Tuniskom a Egyptom. Pri humanitárnej reakcii a repatriácii ľudí, ktorí v Líbyi pracovali a snažili sa ujsť pred konfliktom, bola potrebná pomoc EÚ. Povolebná kríza na **Pobreží Slonoviny** neprestávala, a to ovplyvnilo aj susediace krajiny. V Iraku sa bezpečnostná situácia po parlamentných voľbách 7. marca 2010 stále zhoršovala. Kým sa americké vojsko pripravovalo na odchod z Iraku na konci roka 2011, povstalci pokračovali v bombových útokoch na políciu a vojakov, ako aj na civilné obyvateľstvo, s cieľom oslabiť dôveru v bezpečnostné sily Iraku.

Okrem týchto kríz Komisia naďalej zasahovala v niekoľkých **pretrvávajúcich a zložitých núdzových situáciách**. Medzi inými k nim patrili aj tieto:

Sudán a Južný Sudán: Oficiálne rozdelenie Sudánu na dva štáty prebiehalo na začiatku pokojne, keď sa 9. júla 2011 stal Južný Sudán 196. krajinou sveta. Ozbrojený konflikt pozdĺž novej hranice sa však stále zhoršuje a očakávajú sa náročné rokovania, ktorých cieľom bude nájsť riešenie početných stále otvorených sporov (napr. rozdelenie výnosov z ropy, demarkácia hraníc). Medzitým došlo k viacerým novým núdzovým situáciám, a to viedlo k prudkému nárastu, pokiaľ ide o humanitárne potreby, tak v Sudáne, ako aj v Južnom Sudáne.

Okupované palestínske územia: obyvateľstvo tu naďalej žije pod izraelskou okupáciou vo veľkej núdzi a v sociálnych ťažkostiach. Pretrvávajúca sociálno-ekonomická kríza vyznačujúca sa prísnym obmedzením pohybu a neprestávajúcim ničením hmotného majetku viedla k významnému nárastu chudoby a nezamestnanosti. V Predjordánsku bežný život stále ovplyvňujú rozširujúce sa izraelské osady, násilie, ktoré osídlenci páchajú na Palestínčanoch, a bezpečnostné bariéry. Palestínčania sa pri vstupe do Izraela a východného Jeruzalema stále podrobujú prísnej kontrole a farmári majú v blízkosti bezpečnostnej bariéry a osád sťažený prístup k svojim pozemkom. Tisíce majiteľov domov stále ohrozujú očakávané príkazy na demoláciu príbytkov a nárast počtu vysťahovaní.

V Konžskej demokratickej republike, kde je z celkovej populácie približne 71 miliónov až 1,9 milióna vysídlených ľudí, je humanitárna situácia v mnohých oblastiach stále nestabilná. Došlo tu k značnej strate úrody z dôvodu problematického prístupu a konfliktu. Na východe krajiny, v oblasti postihnutej konfliktom (severný a južný Kivu), je veľké množstvo osôb vysídlených v rámci krajiny. Napriek postupnej stabilizácii v niektorých častiach severného Kivu sa situácia v iných častiach krajiny vážne zhoršila. Celková situácia je teda extrémne nestála. Konflikt medzi etnickými skupinami, po ktorom nasledoval vojenský zásah, viedol v provincii Équateur na konci roka 2009 k značnému vysídleniu a návalu utečencov do Konga a Stredoafrickej republiky. Neutíchajúce útoky Božej armády odporu (Lord´s Resistance Army) viedli k masívnemu vysídľovaniu v provincii Orientale a k významnému nárastu počtu utečencov v Stredoafrickej republike.

Napriek ťažším stratám, ktoré si tieto zložité núdzové situácie vyžiadali v priebehu niekoľkých posledných rokov a napriek nerešpektovaniu humanitárnych zásad a bezpečnosti a ochrany humanitárnych pracovníkov, sa vyskytli aj prípady, kde sa humanitárna situácia zlepšila. Existujú napríklad náznaky zlepšenia podmienok, keď primerane cielené rozvojové opatrenia nasledujú rýchlo po humanitárnych opatreniach[5].

3.2. Operácie civilnej ochrany

Pokiaľ ide o civilnú ochranu, ***mechanizmus v oblasti civilnej ochrany*** EÚ bol v priebehu roka aktivovaný osemnásťkrát[6] (štyrikrát v rámci EÚ a štrnásťkrát mimo EÚ) s cieľom reagovať na udalosti, akými bol výbuch na námornej základni na Cypre, lesné požiare v Grécku a Albánsku, záplavy v Pakistane, zemetrasenie v Turecku a zemetrasenie a cunami v Japonsku. Okrem toho boli počas krízy v Líbyi evakuovaní občania EÚ a tretích krajín. V rámci EÚ a mimo nej boli vyslaní odborníci ako súčasť 12 hodnotiacich a koordinačných misií.

[5] Podrobnejšie vysvetlenie s konkrétnymi príkladmi sa uvádza v sprievodnom dokumente. Ako príklad pozri Čad, Burundi/Tanzániu alebo kapitolu 3.9 o zmene a odolnosti.

[6] 18 aktivácií, 3 predbežné výstrahy a 6 žiadostí o monitorovanie.

Komisia na konci roka 2011 prijala návrh rozhodnutia týkajúceho sa mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany[7]. V súčasnosti o ňom rokuje Rada a Parlament. Ďalšie podrobnosti sú uvedené v časti 4 tejto správy.

Cieľom tohto právneho návrhu je posilniť nástroje mechanizmu. V súčasnom období je nasadenie prostriedkov civilnej ochrany EÚ vo veľkej miere založené na dobrovoľných *ad hoc* ponukách 32 zúčastnených štátov. Zámerom Komisie je prejsť na vopred naplánovaný systém, ktorý by umožňoval okamžité zásahy.

3.3. Finančné a ľudské zdroje

V hlavnom sídle GR ECHO v Bruseli pracuje viac ako 300 ľudí a viac ako 400 ich pracuje v 44 miestnych pracoviskách v 38 krajinách na celom svete. Humanitárni odborníci sú na mieste okamžite po katastrofe, aby vykonali potrebné posúdenia a aby monitorovali realizáciu humanitárnych projektov financovaných prostriedkami EÚ. Hlavným znakom humanitárnej pomoci EÚ je prístup založený na potrebách a spôsob, akým sa pomoc distribuuje približne 200 partnerom pozostávajúcim z mimovládnych organizácií, agentúr Organizácie Spojených národov, iných medzinárodných organizácií (ako je Medzinárodný výbor Červeného kríža a Medzinárodná federácia spoločenstiev Červeného kríža a Červeného polmesiaca) a niektorých špecializovaných agentúr z členských štátov EÚ.

Pre ECHO je dôležité mať široké spektrum partnerov, čo mu umožňuje účinne uspokojovať narastajúcu škálu potrieb v rôznych častiach sveta, často v čoraz zložitejších situáciách. Granty a príspevky riadené GR ECHO sa poskytujú prostredníctvom výberu najlepších doručených návrhov. V roku 2011 sa medzi partnerov GR ECHO rozdelili finančné prostriedky takto: mimovládne organizácie získali 50 %, agentúry OSN 36 % a medzinárodné organizácie 14 %.

Humanitárne organizácie čelia stále väčším problémom so získavaním prístupu k ľuďom, ktorí potrebujú pomoc. Dôvodom je na jednej strane zužovanie humanitárneho priestoru vládami a ozbrojenými skupinami nerešpektujúcimi ani najzákladnejšiu ochranu, ktorú umožňuje medzinárodné humanitárne právo, a na druhej strane je to dôsledok bezpečnostných obmedzení. Vlády stále viac ukladajú obmedzenia na dodávku humanitárnej pomoci (napríklad Srí Lanka). V mnohých konfliktných zónach (napríklad Konžská demokratická republika, Somálsko, Sudán) sú humanitárni pracovníci svedkami obzvlášť brutálnych metód vedenia vojny, a to vrátane útokov na civilné obyvateľstvo a častého využívania sexuálneho násilia ako vojnovej zbrane.

Okrem toho zjavne narastá výskyt útokov na pracovníkov humanitárnej pomoci vrátane únosov, vyhosťovania a zabíjania. Darcovia musia čeliť skutočnosti, že nie je ohrozená len bezpečnosť humanitárnych pracovníkov, ale aj finančné prostriedky a infraštruktúra, ktorú poskytujú. Niektoré vlády sú ochotné zájsť do takého extrému, že vyvlastnia alebo si „vypožičajú“ finančné prostriedky a majetok financovaný darcami a/alebo vyženú organizácie humanitárnej pomoci, len čo ich pripravia o ich zdroje.

4. POLITIKA HUMANITÁRNEJ POMOCI A CIVILNEJ OCHRANY

Na politickej úrovni sa Komisia v roku 2011 zamerala na tieto **strategické iniciatívy**:

[7] KOM(2011) 934 v konečnom znení, prijaté 20. 12. 2011.

- Predloženie **právnych návrhov týkajúcich sa civilnej ochrany EÚ** s cieľom výrazne posilniť existujúce nástroje. V súčasnom období je nasadenie tímov a prostriedkov civilnej ochrany EÚ vo veľkej miere založené na dobrovoľných *ad hoc* ponukách zúčastnených štátov. Napriek tomu, že mechanizmus EÚ v oblasti civilnej ochrany už zohráva významnú úlohu v podporovaní a koordinácii vzájomnej pomoci a dopĺňa ju, Komisia navrhuje prejsť na systém, ktorý je vopred naplánovaný a umožňuje okamžitú reakciu. V tejto súvislosti sa začali prípravy na vytvorenie účinnejšieho **centra pre núdzové reakcie** v roku 2013. Toto centrum bude nástupcom monitorovacieho a informačného centra (MIC) a bude pravým nepretržite a plne funkčným centrom umožňujúcim EÚ ujať sa proaktívnejšej úlohy v plánovaní, príprave, operačnej koordinácii a logistickej podpore.
- Kroky smerujúce k založeniu **Európskeho dobrovoľníckeho zboru pre humanitárnu pomoc**, ako to stanovuje Lisabonská zmluva (článok 214 ods. 5 ZFEÚ). V roku 2011 ECHO iniciovalo verejnú konzultáciu a posúdenie vplyvu, ako aj začatie pilotných projektov. Výsledky tejto činnosti sa premietnu do návrhu právneho rámca na zriadenie zboru, ktorý by mal byť prijatý v roku 2012.

ECHO kládlo osobitný dôraz aj na vybrané **horizontálne politické priority** v súlade so záväzkami vyplývajúcimi z **Európskeho konsenzu o humanitárnej pomoci**[8] a jeho akčného plánu. Tieto politické priority zahŕňajú napríklad ďalšie rozšírenie politiky EÚ v oblasti humanitárnej **potravinovej pomoci**. Na základe týchto skutočností sa konali rokovania o aktualizácii Dohovoru o potravinovej pomoci. S cieľom zvýšiť účinnosť a efektívnosť spoločného úsilia zameraného na dosiahnutie potravinovej bezpečnosti a výživových potrieb, Komisia podpísala vyhlásenie o zámere programovo spolupracovať v oblasti potravinovej bezpečnosti a výživy s týmito tromi agentúrami OSN: Organizáciou OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO), so Svetovým potravinovým programom (WFP) a Medzinárodným fondom pre rozvoj poľnohospodárstva (IFAD).

Komisia podporila akcie v oblasti **pripravenosti na katastrofy** v oblastiach náchylných na prírodné katastrofy, aby pomohla miestnym spoločenstvám rýchlo a efektívne reagovať, keď dôjde ku katastrofe a zachrániť tak mnohé životy. Táto podpora sa poskytuje prostredníctvom programov DIPECHO, ktoré sa začali v roku 2010, a prostredníctvom nových programov v južnej Ázii, Tichomorí, Južnej Amerike a Karibiku. Príspevok k pripravenosti na katastrofy však presahuje rámec akčných plánov DIPECHO, pretože mnohé z dôležitých rozhodnutí o financovaní humanitárnej pomoci zahŕňajú ako jeden z ich cieľov pripravenosť na katastrofy alebo zmiernenie vplyvov katastrof. Tieto ciele sú začlenené do činností týkajúcich sa podpory infraštruktúry, presadzovania a informovanosti verejnosti, zmiernenia katastrof menšieho rozsahu, mapovania a počítačového spracovania údajov, systémov včasného varovania, vzdelávania, posilnenia inštitúcií a činností súvisiacich so zmenou klímy.

V rámci svojho mandátu v oblasti **civilnej ochrany** ECHO podporilo a umožnilo spoluprácu medzi 32 štátmi[9], ktoré sa zúčastňujú na mechanizme v oblasti civilnej ochrany. Pri tejto činnosti sa usiluje o zlepšenie účinnosti systémov prevencie a ochrany pred prírodnými, technologickými a ľudskou činnosťou spôsobenými katastrofami v Európe.

Ako súčasť 18-mesačného programu zameraného na osvedčené postupy Komisia začala aj zber údajov na prevenciu katastrof. Zameriava sa pritom na konkrétne katastrofy (zemetrasenia, cunami, záplavy, búrky, suchá a horúčavy) a na horizontálne opatrenia (napríklad plánovanie a projektovanie infraštruktúry). Uplatňovanie mechanizmu v oblasti

---

8 Prijaté Radou, Európskym parlamentom a Komisiou 18. decembra 2007. Ú. v. EÚ C 25, 30.1.2008, s. 1.

9 27 členských štátov EÚ, Nórsko, Island, Lichtenštajnsko, Chorvátsko a bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko (FYROM).

civilnej ochrany zabezpečuje v prípade katastrof lepšiu ochranu ľudí, životného prostredia, majetku a kultúrneho dedičstva. V oblasti pripravenosti sa podpora EÚ zameriava na systémy včasného varovania, moduly a vzdelávací program mechanizmu civilnej ochrany (v roku 2011 sa vyškolilo viac ako 890 odborníkov a podporili sa štyri cvičenia v plnom rozsahu). Okrem toho Komisia poskytla finančnú podporu viacerým projektom na koordináciu pripravenosti (zriadenie tímu pre evakuáciu občanov, evakuácia v prípade jadrovej havárie, informačná kampaň o jaskynnej záchrannej službe a čistenie pobreží znečistených ropou).

Pomoc založená na zdrojoch, ktoré dali k dispozícii členské štáty, sa poskytovala v krajinách EÚ a v tretích krajinách zasiahnutých katastrofami na základe žiadosti vlády príslušnej krajiny.